

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Уманського районного управління поліції
Головного управління Національної поліції в
Черкаській області
29.07.2026**

м. Київ, 2026

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.07.2026 здійснено відвідування Уманського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області (далі – РУП) групою НПМ у складі:

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Милостний Олексій Вікторович, представник громадської організації;
Беспальчук Тетяна Миколаївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Начальник РУП: Гнєдов Олександр Юрійович.

РУП розташоване за адресою: вул. Незалежності, буд. 35, м. Умань, Черкаська обл. (фото 1-2).

Серед позитивних напрямів удосконалення діяльності РУП слід відзначити впровадження моделі зразкового поліцейського офісу у форматі «Front-office», що забезпечує зручність та відкритість у взаємодії з громадянами, а також функціонування інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» – інструмента, призначеного для забезпечення належного процесу перебування осіб у місцях несвободи та дотримання їхніх прав.

У РУП облаштовано кімнату для проведення слідчих (процесуальних) дій, кімнату для конфіденційного побачення затриманого із захисником тощо, які передбачені для належного режиму перебування та процесуального забезпечення прав затриманих осіб та відповідають вимогам національного законодавства і міжнародних стандартів.

У РУП функціонує система відеоспостереження, зокрема у кімнатах для проведення слідчих дій, кімнаті для проведення конфіденційної зустрічі з адвокатом. Термін зберігання записів з камер відео спостереження неменше 30 діб, що відповідає вимогам Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026.

Окрім того, відповідно до вимог абзацу другого частини першої статті 6, частини 2 статті 12 Закону України «Про захист персональних даних», у РУП наявні попереджувальні знаки щодо здійснення відеоспостереження при вході до відповідних зон.

У посадових інструкціях працівників РУП передбачено положення про заборону катувань відповідно до вимог статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування РУП групою НПМ здійснено 15.06.2021. За результатами відвідування виявлено наступні порушення прав затриманих осіб:

не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню;

на професійну правничу допомогу;

на охорону здоров'я.

Слід зазначити, що надані рекомендації виконано частково, окремі порушення станом на дату відвідування залишаються неусунутими.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» в окремих випадках у діяльності РУП зафіксовано недоліки щодо порядку реагування та розгляду повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань (далі – ТУ ДБР), а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань.

За результатами перевірки фактів, викладених у цих зверненнях, працівниками поліції кримінальні провадження не реєструвались, до відповідного ТУ ДБР інформація та повідомлення не направлялись.

Такий підхід, за якого дії працівників поліції оцінюються самими працівниками поліції, не може вважатися об'єктивним та суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет) наголошує, що довіра до заборони катувань та жорстокого поводження підривається, коли посадовці, відповідальні за такі дії, уникають покарання. Відсутність швидкої, ефективної реакції на повідомлення про жорстоке поводження створює умови для безкарності та ставить під загрозу правозахисні принципи, підриває основи демократичного суспільства, оскільки відповідальні за розслідування та контроль особи ризикують стати співучасниками цих порушень.

Європейський комітет вважає, що навіть за відсутності формальної скарги органи влади мають бути зобов'язані за законом негайно відкривати кримінальні провадження та здійснювати їх розслідування при надходженні достовірної інформації про неналежне поводження. Для посилення відповідальності слід встановити обов'язок посадовців (поліцейських, керівництва в'язниць тощо) своєчасно повідомляти відповідні органи про такі випадки.

Крім того, Європейський комітет зазначає, що дисциплінарне розслідування є додатковим засобом проти жорстокого поводження і може здійснюватися паралельно до процедури кримінального розслідування. Дисциплінарна провинність кожного відповідного службовця має бути об'єктом систематичного контролю, незалежно від того, чи правопорушення, про яке йдеться, було визнане кримінальним злочином (CPT/Inf(2004)28-part) п. 37).

2. Під час відвідування встановлено, що з 01.01.2026 по 31.04.2026 до РУП надійшло 159 повідомлень від громадян про незаконні дії (затримання), здійснені військовослужбовцями.

Незважаючи на те, що в діях військовослужбовців можуть мати місце кримінальні, адміністративні чи дисциплінарні правопорушення, інформація та матеріали посадовими особами РВП у більшості випадків не передавалась до підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, до функцій якої, відповідно до статті 8 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», відноситься попередження, виявлення, припинення кримінальних та інших правопорушень, вчинених, у тому числі, працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків.

Крім того, у порушення пункту 3 частини 4 статті 216 КПК України та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» така інформація та повідомлення про можливі правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені військовослужбовцями також не направлялись до відповідного ТУ ДБР.

Вказане свідчить про неефективне виконання органами Військової служби правопорядку у Збройних Силах України функцій, покладених на відомство пунктом 10 статті 8 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», в частині забезпечення взаємодії з органами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, у тому числі щодо обміну з ними інформацією для виявлення правопорушень.

3. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), у РУП кімната для затриманих відсутня, оскільки її ліквідовано на підставі наказу начальника Уманського МВ УМВС України в Черкаській області від 12.07.2013 №178 «Про ліквідацію кімнати затриманих та доставлених Уманського МВ УМВС» через невідповідність національним та міжнародним стандартам. Відповідальні службові особи РВП повідомили представникам групи НПМ, що після складення відповідних процесуальних документів затриманих негайно доставляють до ізолятора тимчасового тримання.

Однак у ході відвідування РУП групою НППМ зафіксовано факт тривалого перебування затриманої особи без поміщення до кімнати для затриманих або негайного доставлення та поміщення до ізолятора тимчасового тримання.

Так, 26.01.2026 о 22 годині 32 хвилині до РУП прибув громадянин Б., якого було запрошено працівниками РУП. О 23 годині 05 хвилині зазначений громадянин залишив приміщення РУП. Після цього, о 23 годині 15 хвилині цього ж дня, працівниками РУП було затримано громадянина Б.

Надалі затриманий Б. перебував у кімнаті для проведення слідчих дій затриманими та вибув з РУП о 10 годині 28 хвилині 27.01.2026.

Таким чином, загальний строк перебування особи під контролем працівників поліції з моменту фактичного затримання до вибуття з РВП становив **близько 11 годин**.

Протягом усього часу перебування під контролем працівників поліції, у тому числі в нічний час, затриманий не забезпечувався належним харчуванням та не мав безперешкодного доступу до питної води.

У своїх доповідях Європейський комітет зазначає про необхідність забезпечення затриманих осіб харчуванням (мінімум один раз на день і чимось більш суттєвим, ніж бутерброд), доступом до води та туалету. Особи, які повинні провести ніч в місці тримання, мають бути забезпечені чистим матрацом та ковдрою (CPT/Inf(2002)15) п. 47).

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

4. Під час вивчення протоколів про затримання особи, згідно вироку (ухвали) суду, складених у порядку статті 191 КПК України, встановлено наявність окремих недоліків у частині їх процесуального оформлення, що потребує додаткової уваги з огляду на необхідність забезпечення дотримання уповноваженими службовими особами РУП вимог статті 104 КПК України стосовно обов'язку повного та достовірного відображення у протоколі всіх істотних обставин відповідної процесуальної дії.

Так, у деяких випадків у протоколах про затримання, зокрема О., складеного співробітником оперативного структурного підрозділу РУП, як місце фактичного затримання зазначається адреса: вул. Незалежності, буд. 35, м. Умань, Черкаська обл., за якою розташований РУП. Водночас фактичне обмеження свободи особи можливо відбувалося за іншою адресою та за іншим фактичним часом, що не знаходить належного відображення у процесуальних документах.

Зі слів працівників РУП, первинне виявлення особи, стосовно якої постановлено ухвалу слідчого судді або суду про дозвіл на затримання з метою приводу, у ряді випадків відбувається шляхом її прибуття за телефонним викликом працівника РУП або за власною ініціативою, а також здійснюється працівниками РУП, іншими підрозділами Національної поліції України та правоохоронними органами, а безпосереднє оформлення процесуального затримання здійснюється співробітниками РУП.

Разом із тим, під час перегляду групою НПІМ відеозаписів РУП встановлено, що О. прибув до РУП у супроводі працівника поліції.

Водночас у протоколах про затримання зазначеної особи як час та місце фактичного затримання відображено момент і місце його процесуального оформлення безпосередньо у приміщенні РУП.

Відповідно до статті 209 КПК України особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Так, як вбачається з практики РУП, під час складання протоколу про затримання співробітники оперативного структурного підрозділу РУП у деяких випадках зазначають фактичний час і місце затримання з моменту її доставлення до адреси, за якою розташований відповідний підрозділ поліції, не відображаючи у протоколі обставин, пов'язаних із попереднім виявленням, супроводженням або фактичним контролем особи працівниками РУП або іншими уповноваженими службовими особами.

Разом із тим, такі матеріали справ щодо затриманих осіб у таких випадках не містять рапорти або інші службові документи, які б дозволяли встановити, яким саме суб'єктом, за яких обставин, у який час було виявлено особу, а також чи перебувала вона під фактичним контролем уповноважених службових осіб до моменту оформлення протоколу про відповідне затримання.

У зв'язку з цим залишається невизначеним часовий проміжок між фактичним затриманням особи та моментом процесуального оформлення затримання.

Така практика створює ризики порушення гарантій права на свободу та особисту недоторканність, передбачених Конституцією України та кримінальним процесуальним законодавством.

Окрім того, при вивченні протоколів про затримання особи, згідно вироку (ухвали) суду, в окремих випадках, зафіксовано порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення вимог статті 104 КПК України службові особи РУП у протоколах про затримання особи, згідно вироку (ухвали) суду, у деяких випадках, не зазначають час початку та час закінчення проведення процесуальної дії, місце складання або місце фактичного затримання.

Зокрема зазначена інформація відсутня у протоколах про затримання О., Р., Р., К. та інших.

Кримінальне процесуальне законодавство України чітко регламентує дії уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання, а також хід і результати проведення процесуальної дії, які мають фіксуватись у протоколі.

Факти порушень прав затриманих щодо нефіксації у протоколах необхідної інформації вже знайшли своє відображення в рішеннях Європейського суду з прав людини (справа “Кушнір проти України”), який також відзначав, що відсутність фіксації такої інформації, як дата, час та місце затримання, ім'я затриманого, підстави для затримання та ім'я особи, яка здійснила затримання, повинні розглядатися як недотримання вимоги щодо законності та

невідповідність самій меті статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

5. Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

У порушення вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, не всі працівники поліції РУП пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідне посвідчення.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (Конвенція про права осіб з інвалідністю, стаття 21 Конституції України).

6. У порушення вимог пункту 6.1.8 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327, у будівлі РУП не забезпечено належний рівень безбар'єрності, що ускладнює фізичний доступ та пересування об'єктом для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Зокрема, не передбачено пандус або інші пристрої для переміщення відповідної категорії осіб.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції у Черкаській області забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування РУП.

Уманському районному управлінню поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності РУП та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому.

2. Забезпечити внесення до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та невідкладне інформування ТУ ДБР відповідно до частини 4 статті 216 КПК України.

3. Запровадити у РУП внутрішній контрольний механізм за своєчасним направленням до територіальних підрозділів ДБР повідомлень про можливі

неправомірні дії працівників поліції, а також забезпечити проведення службових розслідувань за кожним подібним фактом.

4. Забезпечити дотримання працівниками РУП вимог статті 104 КПК України.

5. Забезпечити інформування органів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України про можливі адміністративні чи дисциплінарні правопорушення, вчинені військовослужбовцями.

6. Забезпечити проходження підготовки працівників поліції, які зобов'язані надавати медичну допомогу з отриманням відповідного посвідчення про володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

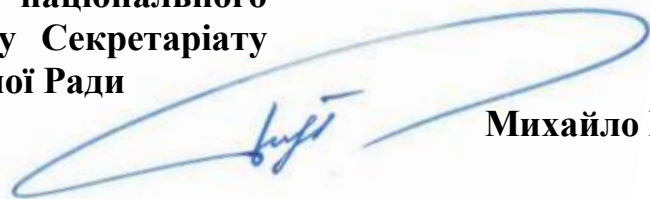
7. Вжити заходів щодо створення КЗ та забезпечення його належного функціонування.

8. Забезпечити доступність приміщень РУП для потреб маломобільних груп населення.

Додаток:

1. Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ,
головний спеціаліст відділу
інспектування об'єктів контролю в
правоохоронних, судових органах та
військових формувань Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Михайло ГРИГОРОВ

Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП

Фото 1.

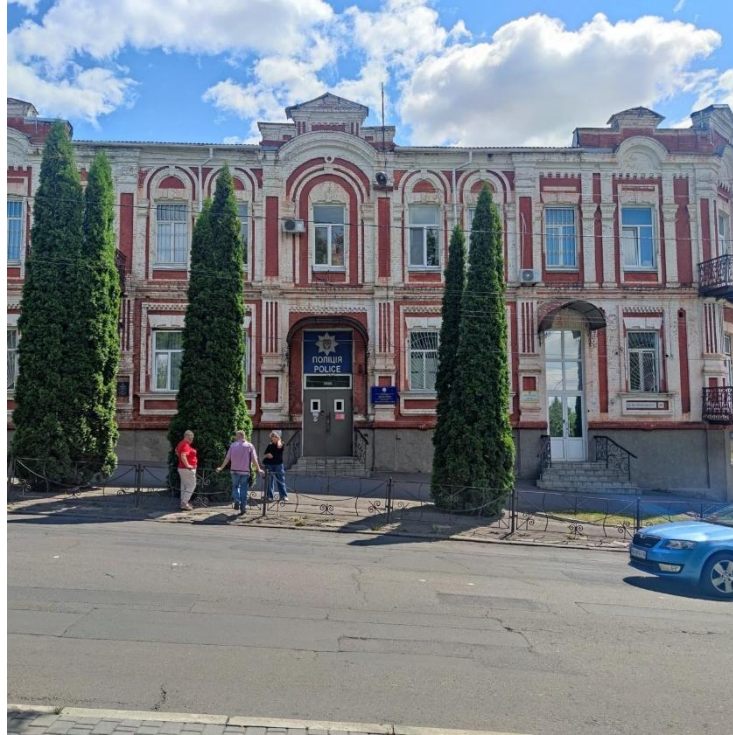

Фото 2.

Фото 3.

Фото 4.

Фото 5.

Фото 6.

Фото 7.

Фото 8.

Фото 9.

Фото 10.

